

Prilog:

**Vlada Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova**

**INFORMACIJA O PLANIRANOJ PODRŠCI EVROPSKE UNIJE ZA DRŽAVE
ZAPADNOG BALKANA ZA UBLAŽAVANJE ENERGETSKE KRIZE**

Podgorica, oktobar, 2022. godine

Na inicijativu Sjeverne Makedonije i ostalih država Zapadnog Balkana koje su teže pogođene energetsom krizom izazvanom ratom u Ukrajini, koje su se obratile Evropskoj komisiji u cilju podrške za ublažavanje efekata krize, Evropska komisija je donijela odluku da podrži države Zapadnog Balkana sa **jednom milijardom eura** bespovratnih sredstava, koja će biti namijenjena za pružanje kratkoročne i srednjeročne podrške u cilju postizanja većeg stepena energetske nezavisnosti i prelaska na obnovljive izvore energije.

Opredijeljena sredstva će biti usmjerena na sljedeći način:

- **500 miliona eura** će biti namijenjeno za zajedničku, regionalnu podršku. Ovim sredstvima će biti podržani regionalni programi koji se već sprovode uz podršku EU, kao što je Program energetske efikasnosti plus (REEP +), Garatni instrument EU i konkretne investicije u infrastrukturu kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir, sa fokusom na projekte koji podrazumijevaju djelimičnu ili potpunu podršku iz sektora energetike;
- Preostala sredstva od **500 miliona eura** će biti podijeljena kroz nacionalne programe svakoj od država Zapadnog Balkana pojedinačno. Namjera Evropske komisije je da prenamijeni sredstva već odobrena za nacionalni program IPA 2023, koji je u ranoj fazi pripreme (koncepti projekata za ovaj program su dostavljeni EK na ocjenu u julu 2022. godine), podrškom za ublažavanje efekata energetske krize. Samim tim, projekti koji su već predloženi za program IPA 2023, biće odloženi za finansiranje iz programa IPA 2024, a proces programiranja za ove projekte će biti nastavljen u skladu s ranije najavljenom dinamikom. Kada je Crna Gora u pitanju, u skladu sa najavom Evropske komisije da će sredstva biti dijeljena na osnovu prosjeka godišnje podrške tokom prethodnih 9 godina, može se očekivati da će taj iznos podrške biti **od 30 do 40 miliona eura**. Svakako, ovaj iznos je još uvijek predmet dogovora unutar Evropske komisije, o čemu ćemo naknadno biti obaviješteni.

Što se tiče podrške regionalnim projektima, u skladu sa mogućnostima država da ispune uslove predviđene za finansiranje projekata posredstvom Zapadnobalkanskog investicionog okvira (podrška EU i jedne ili više međunarodnih finansijskih institucija, uz adekvatan kapacitet za kreditno zaduživanje), moguće je predložiti projekte iz oblasti energetike, energetske efikasnosti, uključujući i investicije u obnovljive izvore energije. Takođe, dio sredstava od oko 100 miliona eura na nivou regiona iz programa REEP+ će biti usmjeren na potrebe Crne Gore.

Kada je u pitanju nacionalna komponenta podrške, **neophodno je da se do petka, 21. oktobra 2022. godine, Crna Gora, odnosno resorna ministarstva, što preciznije izjasne o konkretnim nacionalnim potrebama i načinu na koji planiraju da utroše opredijeljena sredstva**. U dijelu obaveza iz pregovaračkog procesa, iz Evropske komisije je sugerisano da je ovo prilika da Crna Gora razmotri mogućnost da investira sredstva EU podrške u obaveze koje se odnose na pregovaračko poglavlje 15 – Energetika, prije svega u rješavanju pitanja naftnih rezervi. Dodatno, jedna od mogućnosti je i dodjela direktne budžetske podrške Crnoj Gori, što bi ujedno podrazumijevalo da budu definisani indikatori u vezi sa mjerenjem uspješnosti

postizanja planiranih rezultata. Ovdje se svakako može razmotriti i mogućnost ažuriranja Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i pripadajućih akcionih planova. Mogućnost koja može biti uzeta u obzir je i angažovanje tehničke podrške u dijelu pružanja savjetodavnih usluga usmjerenih na jačanje kapaciteta kompanija iz sektora energetike. Svakako, na Crnoj Gori je da preciznije odluči koje konkretne potrebe su u najboljem interesu države i njenih građana.

Dodatno, pored sektora energetike, Crnoj Gori je pružena dodatna mogućnost trošenja sredstava kroz program **IPARD II**. S obzirom na to da dio IPARD II sredstava mora biti utrošen do kraja 2022. godine, dodatna mogućnost koja je najavljena je da rok za trošenje ovih sredstava bude produžen za jednu godinu, uz uslov da se sredstva usmjere na IPARD projekte sa komponentom unapređenja energetske efikasnosti. Dodatno, iz komponente nacionalne IPA podrške dio sredstava bi mogao biti usmjeren na dalje jačanje IPARD strukture i Agencije za plaćanje, u cilju osnaživanja strukture za uspješno korišćenje ovih sredstava. Svakako, s obzirom na to da je sa strane Evropske komisije ovaj predlog dostavljen od strane Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovore o proširenju Evropske komisije, detalji ovog predloga moraju dalje biti potvrđeni i sa Generalnim direktoratom za poljoprivredu i ruralni razvoj.

U cilju efikasne koordinacije procesa programiranja podrške EU za ublažavanje efekata energetske krize, koji će biti sproveden po hitnom postupku i uz skraćene rokove, neophodno je uspostaviti efikasan mehanizam koordinacije na nivou Vlade, koji bi uključivao sva nadležna ministarstva (Ministarstvo kapitalnih investicija, Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo nauke i Ministarstvo evropskih poslova) i Kabinet predsjednika Vlade. Zbog toga je neophodno u što kraćem roku formirati radni tim od predstavnika navedenih institucija, kako bi proces donošenja odluka i pripreme neophodne dokumentacije bio što jednostavniji i efikasniji.

Dodatno, važno je napomenuti da, ukoliko Crna Gora odluči da dobijena sredstva za ublažavanje energetske krize budu korišćena u vidu direktne budžetske podrške, koju bi Evropska komisija uplatila direktno u nacionalni budžet i koja bi se, u skladu sa definisanim indikatorima trošila, ključno je u narednom periodu usvojiti i Program reforme upravljanja javnim finansijama 2022-2026, čije usvajanje ujedno predstavlja i horizontalni preduslov za sve buduće direktne budžetske podrške i uplate prvih tranši budžetske podrške.

U cilju blagovremene pripreme predloga prioriternih projekata za finansiranje iz podrške Evropske unije za ublažavanje efekata energetske krize, Ministarstvo evropskih poslova je 19. oktobra 2022. godine organizovalo koordinativni sastanak sa predstavnicima resornih ministarstva nadležnih za politike u ovoj oblasti. Na sastanku je dogovoreno da Ministarstvo kapitalnih investicija, kao nadležni resor za najveći dio politike u oblasti energetike, preuzme dalju koordinaciju procesa programiranja sredstava.